

Maciej Gwiaździński

e-mail: 193302@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0007-0734-1827

Marcin Chrapusta

e-mail: 193472@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0001-0164-8920

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Haiti i Dominikana – przyczyny skrajnych dysproporcji społeczno-gospodarczych na jednej wyspie

DOI: [10.15611/2025.60.3.04](https://doi.org/10.15611/2025.60.3.04)

JEL Classification: O11

@ 2025 Maciej Gwiaździński, Marcin Chrapusta

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Gwiaździński, M i Chrapusta, M. (2025). Haiti i Dominikana – przyczyny skrajnych dysproporcji społeczno-gospodarczych na jednej wyspie. W: M. Stawicka (red.), *Ekonomia* (s. 48-61). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Streszczenie: Celem niniejszej pracy jest ukazanie przyczyn zróżnicowania w rozwoju społeczno-gospodarczym Haiti i Dominikany. Widoczny kontrast między państwami uwarunkowany jest wieloma czynnikami. W pracy wyodrębniono najważniejsze z nich, takie jak czynnik historyczny, który ukształtował grunt późniejszego rozwoju, zróżnicowanie w makrosektorach, zróżnicowanie eksportu i importu, a także stabilność polityczna czy napływ inwestycji zagranicznych. Pomimo podobieństwa w stopniu rozwoju gospodarczego w 1960 roku jedynie wschodnia część wyspy stała się przykładem dynamicznego rozwoju, napływu inwestycji zagranicznych, rozwoju turystyki, wysokiego poziomu życia i stabilności politycznej. Haiti natomiast boryka się z problemami takimi jak ubóstwo, niedobór inwestycji zagranicznych, katastrofy naturalne czy niestabilna sytuacja polityczna. W niniejszej pracy przedstawione zostały dywagacje na temat dysproporcji społeczno-gospodarczych. Wykorzystane metody badawcze to studium przypadków, dane statystyczne i analiza literatury.

Słowa kluczowe: różnice, rozwój gospodarczy, dysproporcje, Haiti, Dominikana

1. Wstęp

Celem niniejszej pracy jest zidentyfikowanie kluczowych przyczyn zróżnicowania w rozwoju społeczno-gospodarczym Haiti i Dominikany – dwóch państw dzielących wyspę Hispaniola. Pomimo bliskiego położenia oba kraje podążyły różnymi ścieżkami rozwoju. W opracowaniu podjęto próbę zdefiniowania elementów, które przyczyniły się do obecnego stanu. Metody badawcze wykorzystane w pracy to studium przypadków oraz analiza danych statystycznych i literatury.

Wyspa Hispaniola odkryta przez Krzysztofa Kolumba w 1492 roku stała się miejscem potyczek europejskich gigantów. Pierwotnie była zamieszkiwana przez rdzennych mieszkańców – Tainów. W wyniku przybycia Hiszpanów i założenia osad populacja Tainów stopniowo malała, co wynikało z pojawienia się europejskich chorób oraz wprowadzenia niewolnictwa. Wydarzeniem przełomowym w historii wyspy okazał się rok 1697, w którym podpisany został Traktat w Rijswijk. Na jego mocy zachodnia część wyspy została przekazana Francji, natomiast wschodnia część została w posiadaniu Hiszpanii. Francuska część wyspy, zwana Saint-Domingue, w ciągu XVIII wieku stała się najbardziej produktywną kolonią na zachodniej półkuli. Do znaczącego wzrostu produktywności przyczyniły się między innymi plantacje trzciny cukrowej, kawy, bawełny i wykorzystanie niewolników z Afryki. Pozwoliło to francuskiej kolonii na dostarczanie dóbr luksusowych, takich jak rum, kawa czy bawełna, w ramach koncesji handlowej. Równocześnie na terenach kolonii hiszpańskiej, zwanej Santo Domingo, rozpoczął się rozwój ekonomiczny. Wynikał on ze zniesienia restrykcji handlowych po zmianie dynastii panującej w Hiszpanii. Najważniejsze przemiany polityczne na wyspie nastąpiły w pierwszej połowie XIX wieku. W wyniku rewolucji haitańskiej Haiti ogłosiło niepodległość w 1804 roku i do 1809 roku przejęło kontrolę nad całą wyspą. Po pięciu latach okupacji wschodnia część znów trafiła do Hiszpanii, jednak w 1822 roku Haitańczycy ponownie zjednoczyli wyspę, co doprowadziło do kryzysu i represji w Santo Domingo. W 1844 roku Dominikańczycy ogłosili niepodległość i utworzyli Republikę Dominikany. Mimo suwerenności oba kraje borykały się z dyktaturą, biedą i izolacją (Youngblood-Coleman, 2025a, 2025b).

Napięcia historyczne między Haiti a Dominikaną wciąż wpływają na ich relacje. Sytuacji na wyspie Hispaniola przyglądali się Amerykanie, którzy w 1915 roku postanowili dokonać interwencji, przejmując władze w Haiti, a rok później w Dominikanie. Okupacja trwała kolejno do 1934 oraz do 1924 roku. Wpływ na rozwój Haiti miały także reparacje na rzecz Francji, które miały być formą rekompensaty za szkody wyrządzone podczas rewolucji haitańskiej (Rudowski, 2015).

Niemniej jednak te postkolonialne kraje do 1960 roku znajdowały się na podobnym poziomie rozwoju gospodarczego.

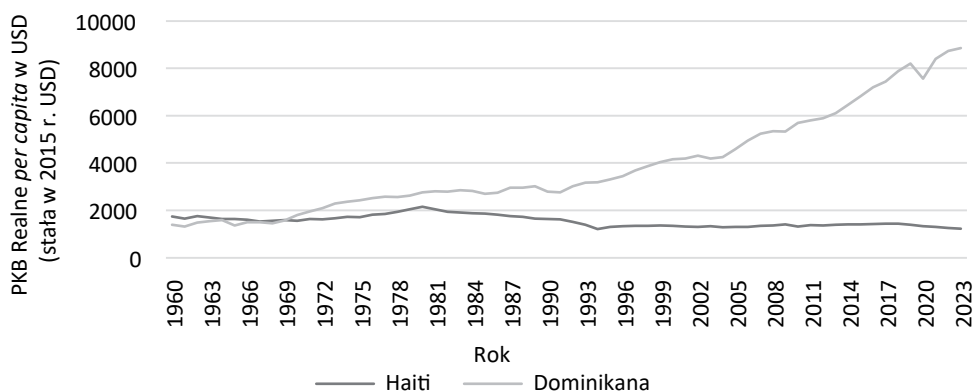
2. Społeczno-gospodarcze wskaźniki rozwoju – analiza porównawcza

Sam rozwój gospodarczy w literaturze definiowany jest w niejednolity sposób. Karol Marks uznaje za rozwój gospodarczy przechodzenie zachodzących w społeczeństwie zmian ilościowych w jakościowe oraz doskonalenie społeczeństwa, państwa i gospodarki, François Perroux zaś stwierdza, że jest to połączenie zmian psychologicznych i społecznych ludności, które czynią ją zdolną do kumulowania i trwałego zwiększania swojego realnego produktu. Natomiast Stefan Marciniak uznaje za rozwój gospodarczy zmiany zdolności wytwórczych, stosunków ekonomicznych, produkcji, struktury i mechanizmu funkcjonowania gospodarki, konsumpcji oraz środowiska naturalnego. Założyciel Centrum Wspólnoty i Rozwoju Gospodarczego w USA Ron Shaffer definiuje go jako proces kreowania nowych miejsc pracy, powiększania dochodów i bogactwa, czego efektem jest wzrost jakości życia ludności (Siudek, 2013).

Niemniej jednak jest to proces długofalowy prowadzący do przemian w całej gospodarce. „Korzyścią z tytułu wzrostu rozwoju gospodarczego jest podwyższenie standardu życia ludności, zwiększenie produkcji, polepszenie sytuacji socjalnej społeczeństwa, większe bezpieczeństwo publiczne” (Siudek, 2013). Za miarę rozwoju gospodarczego przyjmujemy natomiast mierniki oparte na systemie SNA (*System of National Accounts*), czyli przede wszystkim produkt krajowy brutto (PKB) oraz dochód narodowy brutto (DNB), w celu porównania krajów odnosimy się do wartości tych wskaźników przypadających na liczbę mieszkańców (Kociszewski i in., 2020).

2.1. Rozwój gospodarczy

Można stwierdzić, że zarówno Haiti, jak i Dominikana w 1960 roku znajdowały się na podobnym poziomie rozwoju gospodarczego, co można zauważyć na rys. 1 obrazującym realne PKB *per capita* dla obydwu krajów.

Rys. 1. PKB realne *per capita* Haiti i Dominikany w latach 1960-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (World Bank, 2025a, 2025b).

W 1960 roku PKB realne na mieszkańca w Haiti wynosiło 1735,03 USD, natomiast w Dominikanie było niższe o około 350 USD i wynosiło 1386,31 USD. W 2023 roku różnica pomiędzy krajami kształtuje się zupełnie inaczej. Obecnie PKB realne *per capita* w Dominikanie jest ponad siedem razy większe aniżeli w Haiti. Obrazuje to ogromną różnicę w rozwoju gospodarczym obu krajów. Można zatem zauważyć, że wyspa Hispaniola stała się miejscem, gdzie spotykają się dwa światy – biedne Haiti oraz względnie bogata Dominikana.

Tabela 1. PKB *per capita* oraz PPP w wybranych latach dla Haiti i Dominikany

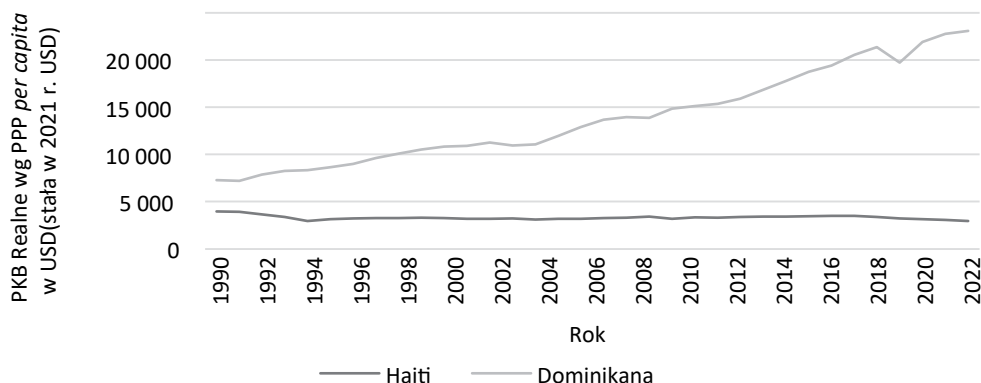
Kraje	Haiti		Dominikana	
PKB <i>per capita</i> wyrażone w USD, kolejno dla 1960 i 2023	1735,02	1219,12	1386,31	8857,40
Wzrost/spadek PKB <i>per capita</i> wyrażony kolejno w USD oraz procentach	-515,90	-29,73	7471,09	538,92
PKB <i>per capita</i> , PPP wyrażone w USD, kolejno dla 1990 i 2023	3946,37	2956,46	7283,27	23 087,93
Wzrost/spadek PKB <i>per capita</i> , PPP wyrażony kolejno w USD oraz procentach	-989,91	-25,08	15 804,66	217,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (World Bank, 2025a, 2025b).

Rozbieżność ta zarysowuje się jeszcze mocniej w przypadku uwzględnienia różnic w poziomie cen między krajami. W 1990 roku PKB według siły nabywczej w Haiti w przeliczeniu na mieszkańca wynosiło 3946,37 USD, w Dominikanie 7283,27 USD, a więc prawie dwa razy więcej. W 2023 roku PKB *per capita* według PPP jest prawie osiem razy większe w Republice Dominikany aniżeli w Haiti. Przeciętny Dominikańczyk jest w stanie zakupić więcej dóbr i usług w swojej gospodarce aniżeli przeciętny Haitańczyk w Haiti, jeśli weźmie się jednocześnie pod uwagę indeks Giniego dotyczący rozłożenia dochodów w społeczeństwie, który dla obu krajów oscyluje wokół 0,4, wskazując na podobne nierówności dochodowe w tych krajach (World Bank, 2025a i 2025b).

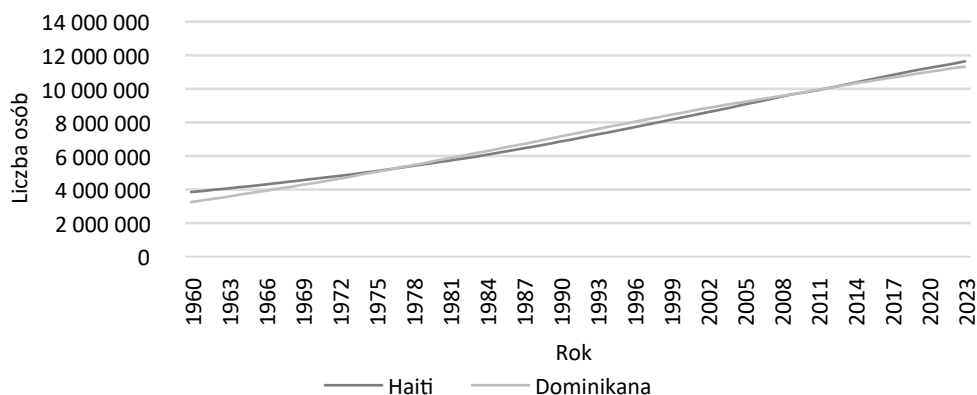
Wraz ze wzrostem PKB rosną możliwości nabywcze Dominikańczyków, czego skutkiem jest rosnący poziom życia. Pomimo upływu lat siła nabywcza Haitańczyków pozostaje na podobnym poziomie, co przekłada się na brak poprawy poziomu życia.

Istotnym faktem jest również zbliżony wzrost populacji o około 8 mln osób w przypadku obu państw. W Dominikanie jednoczesny wzrost liczby ludności wiązał się z wysokim wzrostem PKB, a zatem wzrostem dobrobytu, przynajmniej jego utrzymaniem w kraju, na mniejszą skalę zauważalne jest to w zachodniej części wyspy, gdzie bardzo podobny przyrost liczby ludności nie wiązał się z podobnym wzrostem produktu krajowego brutto, który na przestrzeni ponad sześćdziesięciu lat był znikomy i nie wpłynął znacząco na poprawę poziomu życia na Haiti.

2. PKB według PPP *per capita* dla Haiti i Dominikany w latach 1990-2022

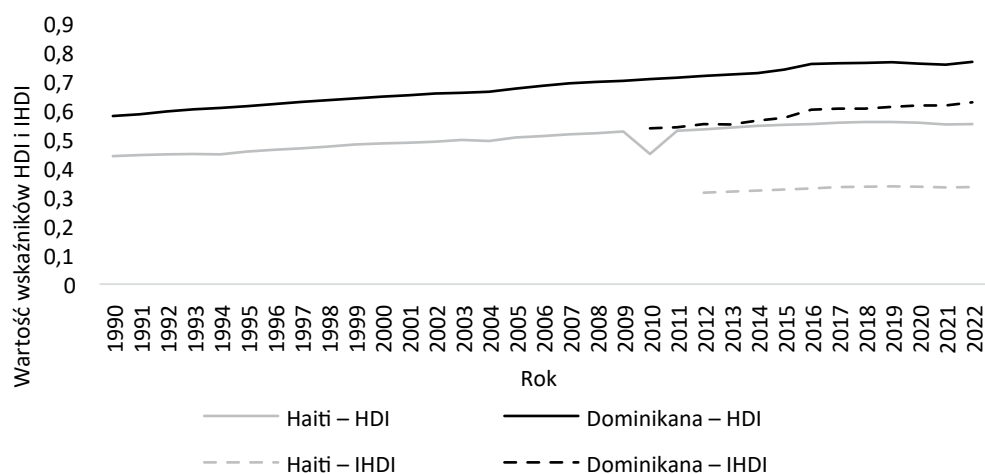
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (World Bank, 2025a, 2025b).

Rys. 3. Wielkość populacji Haiti i Dominikany w latach 1960-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (World Bank, 2025a, 2025b).

Innym wskaźnikiem, który ukazuje zróżnicowanie w rozwoju społecznym, jest Human Development Index (HDI), składający się w jednej trzeciej z DNB *per capita*, dostępu do edukacji i średniej długości życia w danym kraju. Za jego pomocą można określić jakość życia w danym kraju względem wszystkich krajów świata. Należy również zaznaczyć zmianę sposobu obliczania wskaźnika w 2010 roku, czego wynikiem jest widoczna zmiana w poziomie HDI dla Haiti. Również „od 2010 roku oblicza się wskaźnik rozwoju społecznego skorygowany o stopień nierówności podziału produktu (*inequality-adjusted HDI*)”. Jest to wskaźnik HDI skorygowany o współczynnik Giniego (Kociszewski i in., 2020).

Rys. 4. Wskaźniki HDI i IHD dla Haiti i Dominikany w latach 1990-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (UNDP, 2025).

Zatem w odniesieniu do Republiki Dominikany można mówić o kraju o wysokim poziomie rozwoju społecznego (0,766 w 2022 roku), natomiast Haiti to kraj o niskim poziomie rozwoju (0,552 w 2022 roku). Średnia dla świata wynosi 0,739. Podobne rozbieżności obrazuje wskaźnik IHD wynoszący w 2022 roku 0,627 oraz 0,335 odpowiednio dla Dominikany i Haiti. Dodatkowo kraje te dzieli nie tylko przepaść gospodarcza, ale i również dysproporcja w wielu aspektach życia codziennego, które przedstawiono w tab. 2. Wszystkie dane podawane są dla roku 2022. W przypadku braku aktualnych danych wykorzystano ostatnie dostępne lub najbliższe prognozy.

Tabela 2. Dysproporcje społeczne w aspektach życia codziennego

Wskaźnik	Haiti	Dominikana
Oczekiwana długość życia w chwili urodzenia	64 lata	74 lata
Dostęp do elektryczności (% populacji)	49,3	98,1
Indywidualni użytkownicy Internetu (% populacji)	39 (stan na 2019 rok)	82
Liczba abonamentów komórkowych (na 100 osób)	64 osoby (stan na 2021 rok)	90 osób
Osoby korzystające z co najmniej podstawowych usług związanych z wodą pitną (% populacji)	67	97
Wskaźnik ubóstwa na poziomie 2,15 USD dziennie (PPP 2017) (% populacji)	29,2 (stan na 2012 rok) 36,6 (prognoza na 2026 rok)	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (World Bank, 2025a, 2025b).

Poziom życia w Dominikanie jest nieporównywalnie wyższy aniżeli w Haiti, gdzie ponad połowa populacji nie ma dostępu do energii elektrycznej, a jedna trzecia – do podstawowych usług sanitarnych. Ponad 30% Haitańczyków żyje w skrajnym

ubóstwie, czyli braku możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb takich jak mieszkanie, odpowiednia ilość pożywienia i wody, opieka zdrowotna czy edukacja, podczas gdy na Dominikanie jest to mniej niż jeden procent populacji.

3. Gospodarka Haiti i Dominikany: sektory, handel i inwestycje zagraniczne

Poziom rozwoju gospodarczego można określić poprzez analizę struktury zatrudnienia w gospodarce narodowej, a przede wszystkim trzech sektorów: I – rolniczego (leśnictwo, łowiectwo, rybołówstwo), II – przemysłowego (przemysł i budownictwo) oraz III – usługowego. „U podstaw tej teorii leży teza o zmieniającej się roli poszczególnych makrosektorów w historycznie ujmowanym procesie rozwoju gospodarek...” (Zajdel, 2011).

Początkowy spadek udziału sektora I w ogóle czynnych zawodowo zmierza w krajach rozwiniętych do 3-5%. Kolejnym z etapów jest wzrost i stabilizacja zatrudnienia w sektorze II oraz stały, ciągły wzrost w sektorze III. Istotnym czynnikiem w stwierdzeniu znaczenia tej tezy jest także udział poszczególnych sektorów w wytwarzaniu PKB (Zajdel, 2011).

Tabela 3. Struktura zatrudnienia i udziału w tworzeniu PKB

Kraj Sektor	Haiti			Dominikana		
	% zatrudnionych	% PKB	mld USD	% zatrudnionych	% PKB	mld USD
Sektor I	45**	18,2*	3,61	7**	6,4*	7,77
Sektor II	12	31,0	6,15	19	31,1	37,77
Sektor III	43	47,8	9,49	73	56,0	68,01

* Dane nie sumują się do 100 ze względu na nieprzydzielone zużycie;

** Dane nie sumują się do 100 – modelowe szacunki MOP.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (World Bank, 2025a, 2025b).

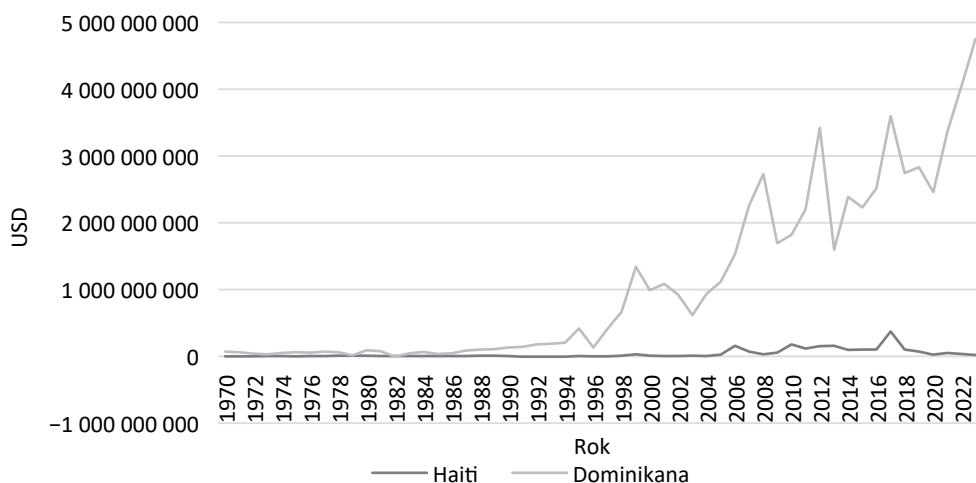
Na podstawie danych przedstawionych w tab. 3 można zauważyć różnice w zatrudnieniu czy tworzeniu PKB przez wybrane sektory gospodarki. W przypadku Haiti największe zatrudnienie występuje w sektorze rolniczym – 45%. Wiąże się to z pracą w małych przydomowych gospodarstwach, czego skutkiem jest mała efektywność, a zarazem niższa wartość dodana, która wpływa na wysokość PKB. Pomimo niższego zatrudnienia w rolnictwie w Dominikanie (zaledwie 7%), co charakteryzuje państwa rozwinięte, jest ono bardziej efektywne. Wskaźnik produkcji zwierzęcej i żywności jest wyższy aniżeli u zachodniego sąsiada, odpowiednio 111,4 i 127,9 dla Dominikany, a 102,2 oraz 77,8 dla Haiti. Rolnictwo w Haiti zaspokaja zaledwie 70% potrzeb żywnościowych kraju, co wiąże się z koniecznością importowania produktów takich jak ryż, pszenica, mąka. Staje się to więc jedną z przyczyn niskiego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, a także wpływa na ograniczony wzrost gospodarczy (Ambasada RP w Panamie, 2024a, 2024b).

Sytuacja w obu krajach jest natomiast podobna w sektorze II. Sektor ten ma prawie identyczny wkład w kształtowanie PKB, różni się udziałem osób zatrudnionych o 7 p.p. Mimo to przemysł w Republice Dominikany generuje o 31,55 mld USD więcej aniżeli jego odpowiednik w Haiti. Zdecydowany wpływ ma na to rodzaj branż, które występują w tych krajach. W przypadku Haiti dominuje branża odzieżowa, spożywcza czy budownictwo, natomiast na terenie Dominikany przeważa branża medyczna, elektroniczna, ale także odzieżowa czy spożywcza. Znaczne zróżnicowanie w produkcji wpływa na różnice w rozwoju tych państw. Wytwarzanie bardziej zaawansowanych produktów staje się jednym z elementów napędowych gospodarki Dominikany, czego nie można powiedzieć o Haiti, gdzie produkowane są zwłaszcza dobra podstawowe. Odmienność ta jest widoczna w przypadku zróżnicowania eksportu i importu obu krajów. Pierwszą i zdecydowanie największą różnicę stanowi wysokość importu i eksportu Dominikany i Haiti. Eksport Republiki Dominikany wynosi 13,6 mld USD, przy imporcie w wysokości 30,5 mld USD, w przypadku Haiti jest to odpowiednio 1 mld USD i 3,72 mld USD. W obu przypadkach występuje ujemny bilans handlowy. Towary eksportowane z Haiti to przede wszystkim odzież, co stanowi ponad 75% całkowitego eksportu, oprócz tego za granicę kraju sprzedawane są olejki eteryczne czy złom. Dominikańczycy eksportują przede wszystkim instrumenty medyczne, tytoń, złoto, biżuterię oraz sprzęt elektryczny i elektroniczny. W obu przypadkach największym rynkiem zbytu są Stany Zjednoczone stanowiące ponad 80% i 50% odpowiednio dla Haiti i Dominikany. Innymi istotnymi odbiorcami dla Dominikany są Haiti (ponad 6% eksportu), ale także Szwajcaria, Holandia, Chiny czy Indie. Dla Haiti natomiast drugim największym odbiorcą towarów jest Kanada (około 3,5% całości). Import na Dominikanie opiera się przede wszystkim na takich surowcach, jak ropa naftowa, gaz ziemny czy węgiel, ale są to także sprzęt elektryczny i środki transportu. Głównymi dostawcami są Stany Zjednoczone, które odpowiadają za 40% całego importu, Chiny – 18% całości, ale także Meksyk, Brazylia czy Hiszpania. Istotną rolę w strukturze importu Haiti stanowią również surowce – ropa naftowa czy cement, a także produkty roślinne czy artykuły spożywcze, co ewidentnie łączy się z małą efektywnością sektora rolniczego niezaspokajającego całości potrzeb żywnościowych kraju. Odpowiada to za ponad jedną trzecią całego importu. Mniejszy udział mają teksylia, samochody – około 2% importu, czy sprzęt elektryczny i elektroniczny. Najważniejszymi dostawcami dla Haiti są Stany Zjednoczone, Dominikana i Chiny – odpowiednio 31%, 23%, 14,1%. Zarówno dla Dominikany, jak i dla Haiti istotne jest importowanie surowców energetycznych, pozostała struktura importu zdecydowanie się różni. Import Haiti skoncentrowany jest przede wszystkim na zaspokojeniu podstawowych potrzeb związanych z dostępem do odpowiedniej ilości żywności, natomiast import Dominikany skupia się na innych dobrach, takich jak sprzęt elektroniczny czy samochody, co może świadczyć o zdecydowanie większym rynku zbytu ww. dóbr i możliwościach konsumpcyjnych Dominikańczyków, które są nieporównywalnie większe aniżeli mieszkańców Haiti. Podobna sytuacja występuje w przypadku dóbr eksportowanych. Dla Haiti jest to

przede wszystkim odzież, będąca dobrem podstawowym, niewymagającym wysokich nakładów czynników produkcyjnych. Inaczej zarysowuje się to w Republice Dominikany, gdzie dużą część eksportu stanowią dobra luksusowe wymagające większych nakładów – instrumenty medyczne, biżuteria czy złoto, a także sprzęt elektroniczny i elektryczny (OEC, 2025).

Ogromna różnica ukazuje się w III sektorze, co widoczne jest w zatrudnieniu oraz wpływie na kształtowanie PKB. Na Dominikanie świetnie rozwija się turystyka – 17,2% PKB, a także usługi IT odpowiadające aż za 12,2% PKB oraz działalność stref wolnocłowych czy transportu. Na Haiti turystyka nie jest aż tak istotną branżą. Główne usługi to handel detaliczny, hurtowy i transport (Ambasada RP w Panamie, 2024a, 2024b).

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój Haiti i Dominikany są bezpośrednie inwestycje zagraniczne, które znajdują się na innym poziomie. W Dominikanie na rok 2023 wyniosły one 4,75 mld USD, natomiast dla Haiti zaledwie 23,65 mln USD. Ukazuje to ogromne różnice w potencjale obu krajów i możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego krajów. Inwestorzy wręcz napływają do Dominikany, co obrazuje trend wzrostowy w ostatnich latach, natomiast w Haiti występuje trend spadkowy.

Rys. 5. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne netto wyrażone w USD w latach 1970-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (Statista, 2024a, 2024b).

Dominikana i Haiti to kraje wielu przeciwieństw, których rozwój determinują wymienione czynniki. Zaliczyć do nich można przede wszystkim efektywne rolnictwo, które w przypadku Dominikany jest odpowiednie i zaspokaja potrzeby żywnościowe mieszkańców, czego nie można powiedzieć o rolnictwie haitańskim, które

wypełnia te potrzeby w zaledwie 70%, zdecydowanie wpływając na cenę tych dóbr i stwarzając konieczność pozyskiwania artykułów spożywczych z zagranicy.

Pomimo podobieństw w sektorze przemysłowym jest on na zupełnie innym poziomie przede wszystkim pod względem rodzaju produkowanych dóbr. Wykorzystywanie zaawansowanych technologii w przemyśle dominikańskim powoduje nowe możliwości eksportowe i przyspiesza rozwój gospodarki. Produkcja w Haiti opiera się przede wszystkim na wyrobach tekstylnych i ich eksporcie, co wręcz kontrastuje z dobrami luksusowymi wpływającymi z dominikańskich portów.

Ostatnimi różnicami i przyczynami w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego sąsiadów są sektor usług, a także bezpośrednie inwestycje zagraniczne. W przypadku sektora III można zauważyć odmienności w wykorzystaniu potencjału turystycznego czy innych specjalistycznych usług, jak np. technologie informatyczne.

Odnosząc się do bezpośrednich inwestycji zagranicznych, należy stwierdzić, że są one motorem napędowym gospodarki Dominikany. Dzięki powstawaniu nowych miejsc pracy oraz produkcji zaawansowanych wyrobów podnosi się poziom i jakość życia Dominikańczyków oraz uwalniany jest potencjał kapitału ludzkiego. Znikome inwestycje na Haiti są jedną z przyczyn zastoju gospodarczego i problemów, z którymi mierzy się społeczeństwo haitańskie. Brak rozwoju różnorodnych gałęzi gospodarki powoduje konieczność importowania wielu dóbr, a także monotematyczność w przypadku eksportu i hamowanie rozwoju kraju.

4. Rozwój sektora turystyki jako czynnik różnicujący kraje Hiszpanii

Pomimo podobieństwa w poziomie rozwoju gospodarczego w 1960 roku pomiędzy Haiti a Dominikaną przez 60 lat zarysowały się znaczące dysproporcje również w branży turystycznej. Sytuacja polityczna, gospodarcza i szeroko pojęte bezpieczeństwo to główne czynniki kształtujące rozwój turystyki.

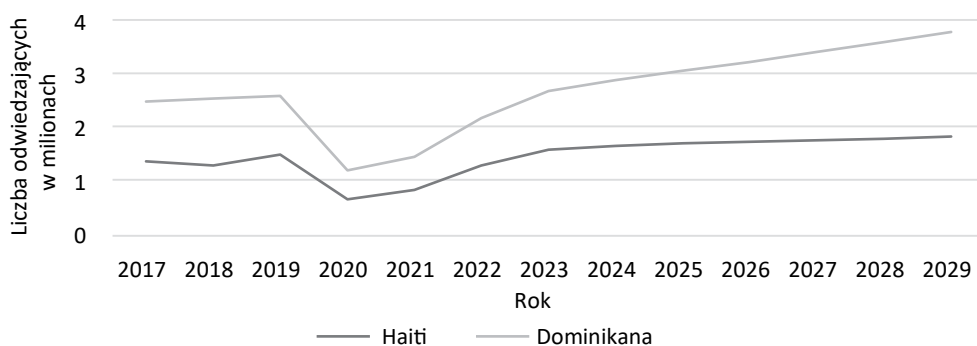
Pierwsze różnice zarysowują się w kwestii sytuacji politycznej. Obecna sytuacja polityczna Haiti wynika z długotrwałego kryzysu politycznego, który znacząco eskalował po roku 2015, od tego czasu nie udało się przeprowadzić wyborów. Kryzys pogłębił się po zamachu na prezydenta Jovenela Moïse'a w lipcu 2021 roku. Prezydent Haiti został zamordowany przez grupę najemników. Obecnie sytuacja pod względem bezpieczeństwa w Haiti stale się pogarsza. W całym kraju odnotowuje się wysoki poziom przestępczości. Największym problemem są tam zorganizowane grupy przestępcze, tzw. gangi. Kontrolują one duże tereny kraju, w tym stolicę. Przemoc z ich strony stała się dla społeczeństwa codziennością, z którą nie radzą sobie służby bezpieczeństwa (Haliżak, 2017).

Pogarszająca się sytuacja polityczna wpływa bezpośrednio na sytuację gospodarczą. Rosnące ceny, wysoki poziom bezrobocia i ubóstwo przekładają się na większą liczbę protestów oraz demonstracji ze strony społeczeństwa. Pomoc międzynarodowa, którą otrzymuje Haiti, jest niewystarczająca, by opanować wymagającą sytuację w państwie.

Ponadto Haiti zмага się również z katastrofami naturalnymi, takimi jak huragany czy trzęsienia ziemi. Jedno z najbardziej drastycznych trzęsień ziemi, o magnitudzie 7 w skali Richtera, dotknęło ten kraj 12 stycznia 2010 roku. Podczas tych wydarzeń zginęło ponad 220 000 ludzi. W 2016 roku Haiti nawiedził huragan Matthew. Zginęło wówczas ponad 600 osób, zostało zniszczonych prawie 200 000 budynków mieszkalnych, a straty finansowe wyniosły ponad 2,8 mld dolarów. Skutki ww. katastrof odczuwane są po dziś dzień m.in. poprzez brak dostępu do niektórych regionów wyspy.

Z kolei Dominikana to kraj demokratyczny, ze stabilną sytuacją polityczną. Na czele państwa, a zarazem rządu stoi prezydent, który wybierany jest w wyborach na 4-letnią kadencję. W kraju nie występują znaczące konflikty wewnętrzne, które mogłyby wpływać na niepokój społeczny. Sytuacja pod względem bezpieczeństwa jest stabilna. Wskaźnik przestępczości jest wysoki, lecz kształtują go w większości napady rabunkowe wymierzone w turystów. W związku z poważnym problemem kradzieży dokonywanych na turystach rząd Dominikany powołał specjalną jednostkę policji CESTUR, która ma za zadanie chronić obcokrajowców, zapobiegać kradzieżom i udzielać wsparcia poszkodowanym. Zaangażowanie i skuteczność działania CESTUR-u są jednym z powodów popularności Dominikany jako destynacji turystycznej. Wyróżnia ją również poziom dbania o bezpieczeństwo, który jest znacząco wyższy niż w innych krajach Ameryki Łacińskiej, co wiąże się z większą skłonnością zagranicznych inwestorów do lokowania kapitału po wschodniej stronie wyspy aniżeli po zachodniej, oraz pomoc rządu w rozwoju sektora turystycznego.

Pomimo bardziej sprzyjających warunków do rozwoju turystyki w Haiti, Dominikana lepiej wykorzystała swój potencjał i znacznie lepiej poradziła sobie z rozwojem tej branży. Skutki tych działań są widoczne w rocznej liczbie odwiedzających.

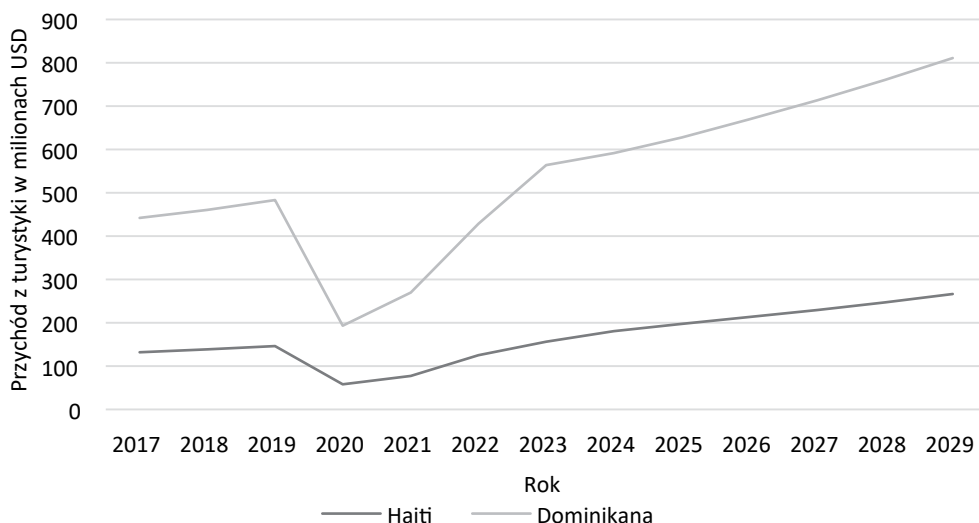

Rys. 6. Liczba odwiedzających w milionach wraz z prognozą w latach 2017-2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (Statista, 2024a, 2024b).

Turystyka na wyspie rozwijała się w sposób zróżnicowany. Haiti poprzez niestabilną sytuację polityczną i brak inwestycji w turystykę nie wykorzystało szansy wy-

nikającej z pobytu potencjalnych odwiedzających. Brak stabilności, wysoki wskaźnik przestępczości czy podwyższone ryzyko katastrof naturalnych były czynnikami, które zniechęcały potencjalnych krajowych i zagranicznych inwestorów w Haiti. Szansę w tej sytuacji wykorzystała Dominikana, która dzięki swojej atrakcyjności, niskim cenom i własnym inwestycjom turystycznym przyciągnęła grono inwestorów i turystów. Czynniki te przełożyły się bezpośrednio na przychody z turystyki.

Rys. 7. Przychód z turystyki w milionach dolarów wraz z prognozą w latach 2017-2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z (Statista, 2024a, 2024b).

Rynek turystyczny na Haiti po latach zaniedbań przewiduje znaczący wzrost w nadchodzących latach. Prognozy wskazują, że do 2025 roku przychody z turystyki osiągną 197,61 mln USD. Średnia prognozowana roczna stopa wzrostu w okresie 2025-2029 wyniesie 7,78%. Wyłączając dane z okresu pandemii COVID-19, można zauważyć tendencję wzrostową w latach 2019-2029. Oczekuje się, że do 2029 roku wartość rynku osiągnie 266,67 mln USD, co świadczy o jego dynamicznym rozwoju. Prognozowany wzrost wynika z tego, że Haiti cieszy się rosnącym zainteresowaniem wśród zwolenników turystyki ekologicznej. Kraj przyciąga turystów swoimi pięknymi krajobrazami, w tym plażami, górami i wodospadami, a także unikalną ofertą kulturową. Wzrost zainteresowania tym segmentem rynku może mieć istotny wpływ na rozwój sektora turystycznego w nadchodzących latach.

Dominikański rynek turystyki i podróży również przewiduje znaczny wzrost w najbliższych latach. Szacuje się, że w 2025 roku przychody osiągną 627,92 mln USD. Średnia prognozowana roczna stopa wzrostu w latach 2025-2029 wyniesie 6,59%. Oczekuje się, że w roku 2029 przychody uplasują się na poziomie 810,54 mln USD. Ponadto, wyłączając dane z okresu pandemii wirusa SARS-CoV-2, zauważalna

jest tendencja wzrostowa w badanym okresie. Kolejnym czynnikiem wzrostowym rynku turystyki w Republice Dominikany jest rozwój sprzedaży internetowej, której udział w tym rynku ma wynieść 80% całkowitych przychodów w 2029 roku. Warto wspomnieć o zmianie podejścia do turystyki na wschodniej części wyspy, coraz częściej stawia się tam na zrównoważoną ekoturystykę i ośrodki z opcją *all inclusive*. Ekoturystyka coraz bardziej zyskuje w oczach odwiedzających, głównie ze względu na większą świadomość ekologiczną oraz chęć dbania o środowisko. Dominikana przyciąga swoich turystów także za pośrednictwem zróżnicowanego krajobrazu oraz atrakcji dla najbardziej wymagających.

5. Zakończenie

Wyspa Hispaniola stanowi przykład skrajnego zróżnicowania społeczno-gospodarczego. Haiti i Dominikana, dwa państwa dzielące tereny jednej wyspy, prezentują zupełnie odmienne ścieżki rozwoju. Analiza ich historii, struktury gospodarki, poziomu życia, turystyki oraz napływu inwestycji zagranicznych jednoznacznie wskazuje, że Dominikana skuteczniej wykorzystała swój potencjał.

Przyczynami tej nierównowagi są czynniki historyczne, decyzje polityczne, klimat, zróżnicowanie gospodarki czy napływ inwestycji zagranicznych. Dominikana rozwinęła nowoczesne sektory usługowe, przyciągnęła inwestorów i zbudowała silną branżę turystyczną, jednocześnie zapewniając stabilność polityczną, natomiast pogrążone w kryzysie politycznym Haiti opiera swoją gospodarkę na tradycyjnych branżach, czego przyczyną są ogromne niedoinwestowanie, a także chroniczne katastrofy naturalne. Różnice w strukturze zatrudnienia, poziomie życia, eksporcie i imporcie czy chociażby dostępie do edukacji i podstawowych usług są na tyle znaczące, że Hispaniola staje się symbolem kontrastów – miejscem, gdzie codziennie zderzają się dwa światy.

Czas pokaże, czy Haiti będzie w stanie zrównać się gospodarczo i społecznie ze swoim wschodnim sąsiadem, niemniej jednak wymagać to będzie ogromnych nakładów kapitałów finansowego i ludzkiego.

Literatura

- Ambasada RP w Panamie. (2024a). *Informator ekonomiczny – Dominikana*. Pobrano 21 marca 2025 z <https://www.gov.pl/web/panama/dominikana-ie>
- Ambasada RP w Panamie. (2024b). *Informator ekonomiczny – Haiti*. Pobrano 21 marca 2025 z <https://www.gov.pl/web/panama/haiti>
- Bartkowiak, R. (2013). *Ekonomia rozwoju*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Central Intelligence Agency (CIA). (2025). Pobrano 15 kwietnia 2025 z <https://www.cia.gov/>
- Derwich, K. (2014) Problem dysfunkcyjności państwa w rejonie Ameryki Łacińskiej i Karaibów na przykładach Haiti, Kolumbii i Meksyku. W: R. Kłosowicz (red.), *Państwa dysfunkcyjne i międzynarodowe wysiłki zmierzające do ich naprawy* (s. 103-143). Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

- Halizak, E. (red.). (2017). *Stosunki Międzynarodowe*, 4(52)/2016. Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kociszewski, K., Paradowska, M. i Platje, J. (2020). *Ekonomiczne uwarunkowania międzynarodowych nierówności rozwojowych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- OECD. (2023). Pobrano 15 kwietnia 2025 z <https://oec.world/en>
- Parysek, J. J. (2018). Rozwój społeczno-gospodarczy oraz czynniki i uwarunkowania rozwoju. *Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN*, 183, 37-56.
- Rudowski, T. (2015). Haiti i Dominikana – dwa modele rozwoju państwa postkolonialnego. W: M. Lisińska, B. Belavska (red.), *Ameryka łacińska w stosunkach międzynarodowych* (s. 143-158). Koło Studentów Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Siudek, T. (2013). Rozwój gospodarczy – aspekty teoretyczne i praktyczne. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, 15, 266-274.
- Statista. (2024a). *Travel & Tourism – Dominican Republic*. Pobrano 6 kwietnia 2025 z <https://www.statista.com/outlook/mmo/travel-tourism/dominican-republic>
- Statista. (2024b). *Travel & Tourism – Haiti*. Pobrano 6 kwietnia 2025 z <https://www.statista.com/outlook/mmo/travel-tourism/haiti>
- UNDP. (2025). *Human Development Reportaž*. Pobrano 15 kwietnia 2025 z <https://hdr.undp.org/data-center/documentation-and-downloads>
- World Bank. (2025a). *Dominican Republic*. Pobrano 10 kwietnia 2025 z <https://data.worldbank.org/country/dominican-republic>
- World Bank. (2025b). *Haiti*. Pobrano 9 kwietnia 2025 z <https://data.worldbank.org/country/haiti>
- Youngblood-Coleman, D. (2025a). *Country Review: Dominican Republic*. *Country Watch*. Pobrano 19 marca 2025 z <https://www.countrywatch.com/intelligence/countryreviews?countryid=51>
- Youngblood-Coleman, D. (2025b). *Country Review: Haiti*. *Country Watch*. Pobrano 19 marca 2025 z <https://www.countrywatch.com/intelligence/countryreviews?countryid=73>
- Zajdel, M. (2011). Trójsektorowa struktura gospodarcza w Polsce jako miernik rozwoju (wybrane aspekty). W: *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy* (s. 419-430). Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Haiti and the Dominican Republic – Causes of Extreme Socio-Economic Disparities on one Island

Abstract: The purpose of this paper is to show the reasons for the disparity in the socio-economic development of Haiti and the Dominican Republic. The contrast seen between the countries is determined by a number of factors. The paper isolates the most important of these, such as the historical factor that has shaped the ground for later development, the differentiation in macro-sectors, the differentiation in exports and imports, as well as political stability or foreign investment inflows. Despite the similarity in the degree of economic development in 1960, only the eastern part of the island has become an example of dynamic development, foreign investment inflows, tourism development, high living standards and political stability. Haiti, on the other hand, suffers from problems such as poverty, a shortage of foreign investment, natural disasters and political instability. This thesis presents a discussion of socio-economic disparities. The research methods used in the article are case studies, statistical data and literature analysis.

Keywords: differences, economic development, disparities, Haiti, Dominican Republic